بۆ نابێت خەڵک هیچ ئومێدوچاوەڕوانی یەکیان لە حکومەتی داهاتوی عێراق هەبێت...؟؟!!

موزەفەر عەبدوڵا

ئێستا نزیک بە دوو هەفتە بەسەر گاڵتەجاری هەڵبژادنی پەرلەمانی عیراق تێپەڕ بووە. بەپێی هەواڵەکان لیستی سائیرون ، کە موقتەدا سەدر سەرۆکایەتی دەکاتو تاقمەکی شیعەگەرای میلیشایی یە ،زۆرایەتی دەنگەکانی هێناوەو بوە بە لیستی براوە بە پێکهێنانی حکومەتی داهاتوو.وەک ئاشکراشە لیستی سائیرون جگە لە تاقمی سەدر کۆمەڵێک دەستەو لایەنی تری لایەنگر لە مەدەنیەتو سکویلاریزم تێدایە. لەوانە حزبی شیوعی عیراقیش کە تاکە لایەنەکی سیاسی یە بانگشەی چەپو سکویلاریزمو ئازادیخوازی دەکاتو، لەمبارەیەشەوە مێژوویەکی دێرینی هەیەو نوکولی لێناکرێت.

شایانی ئاماژەیە کارنامەی موقتەداو تاقمەکەشی وەک تاقمەکی میلیشاییو شیعەگەرا لای ڕای گشتی ، بە تایبەتی بەرەی ئازادیخوازیو یەکسانیخوازی ، ئاشکرایە کە یەکێکە لە دەستەو تاقمە لۆمپەنەکانی گۆڕەپانی شەڕو کوشتارو سەرکوتو کۆنەپەرستی ئیسلامی لە عێراقدا.
هەرچەند ئەم بەشداری یەی حزبی شیوعی کەوتە بەر ڕەخنەو ناکۆکی زۆرێک لە ئەندامانی لەسەرەوەو خوارەوەو ،لایەنگرانیو، بەرەی چەپو ئازادیخوازی یەوە ،بەڵام هیچ گومان لەوەدانی یە ئەگەر پێیان وابێت کە هاوپەیمانیان لەگەڵ ڕژێمی بەعسو هەڵەیەکی سیاسی گەورە بوە، ئەوە ڕۆژێکش دێت ئەم هاوپەیمانیەشیان لا هەڵەیەکی سیاسی گەورەیە دەبێت.

بەهەر حاڵ ئەوە چەند ڕۆژێکە سەرانی لیستی سائیرون ،لە پێشیانەوە سەدر بە سنگ دەرپەڕاندنەوە ،کەوتوتە هاشو هوشو بەڵێندانی بێ درێ. هەر لە بەڵێن لە گۆڕانکاری و چاکسازی بە قازانجی خەڵکی یەوە تا دەگاتە بەڵێنی ئاشکراکردنو دەسگیروداگایی کردنی گەندەڵکارانو تاوانبارانو سەپاندنی یاسا لە سایەی حکومەتێکی تەکنۆکرات. هەتا

وەدەرنانی ئەمریکاو ڕژێمەکانی ناوچەکەو ڕێگا گرتن لە دەخاڵەتی هیچ دەوڵەتێک بۆ کاروباری عیراقو پاراستنی سەروەری سیاسی عیراق.
بێگومان ئەمەش وەک هەمو سەرانی دەستەو تاقمەکانی تری پێش خۆی ، تا جێگیرکردنی پایەکانی دەسەڵاتی ، پەیوەستی بەم وەعدو بەڵێنو درۆزنانەیەو ڕیاکاری یە هەیە.

بەڵام خاڵی سەرنجڕاکێش لە پاڵ هەمو ئەم بەڵێنانە بۆ چاکسازیو گۆڕانکاری و باش کردنی وەزعی خەڵکو سەروەری یاساوە دەبینین سەدرسنگە دەرپەڕیوەکەی کردەتەوە بۆ پێکهینانی حکومەت لە هەمو لایەنەکانی بەشدار لە هەڵبژاردنو بڕیاری داوە دڵی هیچ لایەنێک نەشکێنێت.ئیتر هەر ئەمە هەمو بەڵێنەکانی بۆ گۆڕانکاری و سەروەری یاساو مافی یەکانی هاووڵاتیو چاکسازی بۆ قازانجی خەڵک بەدرۆ دەخاتەوە.
جا هەمو ئەم قسەوباسو پەیمانو بەڵێنانە دوای پێکهینانی حکومەت بۆتە جێگای پرسوڕاو هەواڵی سەرەکی دەزگاکانی ڕاگەیاندنو ڕای گشتیو بەشێکی خەڵکیان لە ئومێدو چاوەڕوانیدا ڕاگرتوە .

بۆیە پرسیاری سەرەکیو گرینگ لێرەدا ئەوەیە بۆ نابێت خەڵک هیچ چاوەڕوانی یەکیان لەو حکوتە هەبێت کە لە داهاتودا بڕیارە پێک بێت ، بە تایبەتی ئەو کەسانەی کە بەشداری دەنگدانیان بە ئومێدو چاوەڕوانی باش بونی وەزعیان ،کردوە؟!
زۆر بەڵگە هەیە بۆ وەڵامی ئەم پرسیارە کە بۆ نابێت خەڵک هیچ ئومێدو چاوەڕوانی یەکیان لەو حکومەتە هەبێت کە لە ئاکامی ئەم هەڵبژاردنەوە پێک دێت.وە بۆ دڵنیایی یەوە ئەو حکومەتەش هەر هەمان ناوەڕۆکی حکومەتە ئیسلامی و تایەفی و قەومی یەکانی ڕابردوی دەبێتو هەر بە ڕێکەوتنی- توافق – نێوان ئەو دەستەو تاقمانە پێک دێت.

بەڵگەکانیش هەر پەیوەستە بە خودی ئەم هەڵبژاردنەو لایەنەکانی بەشدارو ئەو هەلومەرجە تایبەتی یە کە ئەم هەڵبژاردنەی تیا بەڕێوە چو.لەمبارەیەوە پێویست بە لێکدانەوەو شیکردنەوەو هەڵسەنگاندنی زۆر بۆ بارودۆخی سیاسی ناوخۆیی و ناوچەیی و جیهانیو ئاڵوگۆڕ لە هاوکێشە سیاسی یەکان ناکات.

ئەو بەڵگانەش ئەمانەن:

بەڵگەی یەکەم: ئەوەیە کە لە گۆشە نیگای مارکسیستیو بەرژەوەندی سیاسی چینایەتی کرێکارانو جەماوەری ستەمدیدەوە، هەڵبژاردنی

پەرلەمانیو سیستەمی پەرلەمانی بە گشتی ، کە تەعبیرە لە شێوازی دەسەڵاتی چینی بۆرژوازیو سیستەمە سەرمایەدارییەکەی،هەتا پاکترینو دیموکراترینیان لە سکویلارترین دەوڵەتیش، ناتوانێت نەک هەر ئازادی و یەکسانی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتی و دادپەروەری تەواو دەستەبەر بکات، بەڵکو ناتوانێت جیاوازی یە چینایەتی و سیاسی یەکانو گیروگرفتەکان تا ڕادەیەکی کەمیش کەمکاتەوە.ئەمەش بەهۆی ئەوەی کە خودی هەڵبژاردنی پەرمانیو حکومەتی هەڵبژێردراو و دادوەری یەکەی ،کە سێ پایەکەی ڕاوەستانو پاراستنی سیستەمی سەرمایەداریە، هەرگیزاوهەرگیز ئازادی و یەکسانی و دادپەروەری تەواو لە سایەیدا دەستەبەر نابێت.

بەڵگەی دووەم:ئەوەیە کە دەسەڵاتو دەوڵەتیک ڕەساویاساکانی بە فەرمی لەسەر بنەمای ئاینیو تایەفەو نەتەوەو قەومو خێڵو ..هتد دامەزرا بێت، وەک عێراقو زۆر ووڵاتی تری هاوشێوەی ،هەرگیز ناتوانرێت دەزگای پەرلەمانو حکومەتو دادوەری دیموکراسی لەسایەیاندا دامەزرێت.هەر بەم هۆیەشەوە هەرگیز ناتوانرێت هەڵبژاردنی پەرلەمانی پاکوخاوینو ئازادانە ،بە پێوەرە بۆرژوا لیبرالو سۆشیال دیموکراسی یەکەی، بەڕێوە بچێت.یانی کاتێک حزبێک یان کۆمەڵێ حزبێکی دینی و تایەفی و قەومی و خێڵەکی ،میلیشایی یان میلیتاری ، دەسەڵاتدار بن ناکرێتو ناتوانرێت هەڵبژاردنی ئازادانە لە سایەیاندا بەڕێوە بچێت. خۆ ئەگەر بەڕێوەش بچێت ئەوە شتێکی ڕواڵەتیو ڕوکەشیانەو ناوەرۆک بەتاڵە. تەنها بە شاردنەوەی ناوەڕۆکی دەسەڵاتە سەرکوتگەریو کۆنەپەرستیەکەی خۆیانە.نمونەی ئەمانە هەمو ئەو هەڵبژاردنانەیە کە لە زۆربەی ئەو ووڵاتانەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستو زۆربەی ئەفریقا بەڕێوەدەچێت.

بەڵگەی سێهەم :ئەوەیە کە هەمو ئەو هەڵبژاردنانەی لە ساڵی ١٩٩١وە لە کوردستان و لە ٢٠٠٣ لە عێراقدا بەڕێوە چوە ئەگەر چی ،بەناوی هەڵبژاردنی پەرلەمانو بە پێکهێنانی حکومەتی هەڵبژێردراوو دەزگای دادوەری یە ، بەڵام نەک هەر ناچنە خانەی هەڵبژاردنی ئازادانەو دیموکراسی یەوە، بەڵکو جگە لە شانۆگەری یەکی کۆمیدی زیاتر هیچی تر نی یە.چونکە لە سایەی هەلومەرجێکدا بەڕێوە دەچێت ئیتر نەک هەر دەسەڵاتو دەوڵەتێکی هاوچەرخو سکویلارو دیموکراسی بونی نی یە، بەڵکو ئەوەی هەیە کۆمەڵێک دەستەو تاقمی چەتەو ڕێگرو چەقوکیشو مافیایی چەکدارن.ئەمانە چونکە لە سایەی شەڕو داگیرکاریو وێرانکاریو کوشتوبر هاتونەتە سەر دەسەڵات بۆیە بچوکترین بوار نی یە تا هەڵبژاردنی ئازادی تیا بەڕێوە بچێت.بێگومانە هەمو سەرانی

ئەم دەستەو تاقمانەو نوسەرو ڕۆشنبیرەکانیان باش ئەم بەڵگەو ڕاستیانە دەزانن. بەڵام ئەوان بە شەرعیەت دان بە دەسەڵاتەکەیان لە ئاستی ناوچەیی و نێودەوڵەتی و تەفرەدانی ڕای گشتی پێویستیان بەم بەناو هەڵبژاردنانە هەیە.

جا کە بەشێکی کەم یان زۆر لە خەڵکی بەبەشو ستەمدیدە بەشداری دەکەنو دەنگدەدەن ئەوە یان بەهۆی گوشارە ئابوری و سیاسی یەکانی دەسەڵاتدارانیەوەیە یاخود بەهۆی خۆشخەیاڵی و ئومێدو چاوەڕوانی بێهودەیە بۆ بچوکترین گۆڕانکاری و باش بونی ژیانو گوزەرانیانە.
بێگومان ئەمەش ڕوی ڕاوقسەمان لەو کەسانەیە. لە کرێکارانو خەڵکی ستەمدیدە کە نابێت بەشداری لەم شانۆگەری یە گاڵتەجاڕی یە بکەن. وە ناشبێت هیچ ئومێدو چاوەڕوانی یەکیشیان هەبێت لەو حکومەتەی کە پێک دێت تا کەمترین چاکسازی بۆ قازانیان بکات.

بەڵگەی چوارەم: ئەوەیە ئەم هەڵبژاردنەی کە لە چەند هەفتە لەمەوبەر بەڕێوە چوو، وسێهەم هەڵبژاردن بوو لە دوای شەڕو داگیرکاری ئەمریکا بۆ عێراق ، کەمترین ڕێژەی دەنگدەران بەشداربونەو دەنگیان داوە.بە پێی قسەی دەزگا سەرپەرشتییەکانی خۆیان ڕێژەی کەمتر لە سەدا چلو سێ بەشدار بونە. بەڵام وەک پێشتریش ئاماژەمان پێداوە بە پێی هەندێک سەرچاوە کەمتر لە سەدا بیستو سێ،دەنگی داوە .دیارە ئەم ڕێژەیەش ناکاتە ڕێژەی ستانداری نێو دەوڵەتی کە لە سەدا بیستو پێنجە. ئەم بەڵگەیەش ڕادەی ڕیسوایی و گاڵتەجاری زیاتری ئەم هەڵبژاردنە دەردەخات.

تەنا تەت ئەگەر لەسەدا سەد ڕێژە فەرمی یەکەی لێژنەی سەرپەرشتیاری عێراق ڕاست بێت ئەوە هەر مایەی گاڵتەجاری یە. چونکە بەپێی خودی ئەو لێژنەیەو زۆربەی لایەنەکانی بەشدار ،تەزویر بە شێوازی جۆراجۆر کراوە.لەمبارەیەشەوە بەڵگەی زۆر هەیەو بڵاوکرانەوە. بە تایبەتی بەڵگەکان لەسەر هاک کردنی کۆمپیوتەرەکان.

هەمو ئەمانەو زۆر بەڵگەی هەن، وەک وەڵامێک بۆ ئەم پرسیارە کە بۆ نابێت خەڵک هیچ ئومێدو چاوەڕوانی یەکیان لەو حکومەتە هەبێت بۆ کەمترین ئاڵوگۆڕو چاکسازیو باش بونی ژیانو گوزەرانیان لە داهاتودا.
خەڵکی بە گشتی و ،ئەو کەسانەی کە دەنگیان داوە ، دەبێت ئەوە باش بزانن کە ئەوەی دەگۆڕێت تەنها هەندێک لە دەموچاوەکانەو بەس. یاخود هاتنە پێشەوەو چونە دواوەی دەستەو تاقمە ئیسلامیو تایەفیو قەومی و خێڵەکییەکانە کە هەمویان یەک شێوەو ناوەڕۆکو ،یەک ئامانجو مەبەستی

،کۆنەپەرستی و سەرکوتگەرییو دژی ئینسانییان هەیە.ئەوەی بۆیان مەبەست نی یە ئینسانیو خواستو مافەکانی ئینسانە.

خەڵکی ستەملێکراو بێبەشکراو لە لایەن دەسەڵاتی ئەم دەستەوتاقمانەوە لە جیاتی بەشداری کردن لە سیناریۆ گاڵتەجاری یەکانی ئەمانەو ئومیدبەستنو چاوەرێ بون بۆ حکوتەکەیان دەبێت ئومیدو بروایان بە خەباتو نارەزایەتی بە کۆمەڵو ڕیکخراوی خۆیان هەبێت تا مافوئازادی یەکانیان بەسەر حکومەتەیەکەیان بسەپێننو هاوکات بەردەوام بنو درێژە بە خەباتو نارەزایەتی یەکانیان بدەن تا کۆتایی بە دەسەڵاتی ئەم دەستەوتاقمانە دێنن.لە جیگایدا دەوڵەتو حکومەتی خۆیان کە شێوازی دەسەڵاتدارێتی شورایی و ناوەرۆک شۆسیالیستی یە دادەمەزرێنن.ئیتر لە سایەیدا دەستەبەرکردنی ئازادی و یەکسانی هەمەلایەنەی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتی بێگومانە مەیسەر دەبێت.

٢٠١٨-٥-٢٨
موزەفەر عەبدوڵا

تیبینی:
ئەم نوسینە لە بۆپیشەوەی ژمارە٢٩ دا بڵاو بۆتەوە